

PRZEMYSŁAW ZIELIŃSKI

Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach
Studenckie Koło Naukowe KONCEPT
Opiekun Joanna Rogalska

ROLA RADY NADZORCZEJ W SAMORZĄDOWEJ SPÓŁCE Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ

THE ROLE OF THE SUPERVISORY BOARD IN A LOCAL GOVERNMENT'S LIMITED LIABILITY COMPANY

Streszczenie: Prawidłowe funkcjonowanie spółki, podobnie jak w przypadku każdego innego podmiotu gospodarczego wymaga wypracowania odpowiednich mechanizmów wewnętrznego nadzoru i kontroli nad przedmiotem bieżącej działalności. W artykule przybliżone zostaną podstawowe aspekty konstrukcyjne organu nadzorczego w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością, w której partycypuje jednostka samorządu terytorialnego, a także zostaną określone jego ustawowe kompetencje. Zasady powoływania, funkcjonowania oraz przystępowania do spółki z o.o. przez samorządy nie różnią się zasadniczo od tych obowiązujących względem podmiotów prywatnych. Nie ulega wątpliwości, że rada nadzorcza jest niezwykle ważnym organem, który ma czuwać nad działalnością spółki. Należyty nadzór i kontrola nad działalnością spółki komunalnej jest możliwy tylko wtedy, gdy sprawują go odpowiednio wykwalifikowane osoby.

Słowa kluczowe: rada nadzorcza, spółka, spółka z o.o., zarząd spółki, rada nadzorcza

Abstract: A proper functioning of a company requires certain mechanisms of inner supervision and control. The article presents basic constructive aspects of a supervising unit in a local government part-owned company and its statutory competences. The rules concerning the participation of self-governments in companies do not differ considerably from those relating to individuals. There is no doubt that the supervisory board is an unusually important unit which is supposed to control the functioning of a company. Appropriate supervision over a company is possible only when qualified people are entitled to perform it.

Key words: supervisory board, company, Ltd.

Received: 04.2015

Accepted: 06.2015

WSTĘP

Prawidłowe funkcjonowanie spółki, podobnie jak w przypadku każdego innego podmiotu gospodarczego wymaga wypracowania odpowiednich mechanizmów wewnętrznego nadzoru i kontroli nad przedmiotem bieżącej działalności. W prywatnych spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością¹ system ten jest najczęściej ściśle powiązany z ośrodkiem decyzyjnym skupiającym właścicieli spółki [Jacyszyn, Skory 2001, 131]. Jest to charakterystyczne dla spółek osobowych, w których wspólnicy mogą na bieżąco nadzorować działalność swojego przedsiębiorstwa. W spółce z ograniczoną odpowiedzialnością, z uwagi na jej kapitałowo-korporacyjny charakter, a także znaczną swobodę w kształtowaniu jej wewnętrznej konstrukcji, istnieje możliwość bezpośredniego nadzoru i kontroli polegającego na działaniu udziałowców lub ustanowieniu zinstytucjonalizowanego nadzoru wewnętrznego w postaci rady nadzorczej albo komisji rewizyjnej. Swoboda w zakresie kształtowania tych mechanizmów jest jednak ograniczona. W przypadku spółek, w których liczba udziałowców przekracza 25, a kapitał zakładowy wynosi więcej niż 500 000 zł, organ nadzorczy jest obligatoryjny. Szczególne przepisy wiążą spółki, w których partycypuje jednostka samorządu terytorialnego. Z uwagi na to, że podmioty te wykorzystują środki i mienie publiczne, zachodzi konieczność ustanowienia zinstytucjonalizowanego nadzoru. W takich podmiotach rada nadzorcza jest organem obligatoryjnym, bez względu na wielkość i zakres działalności. Kompetencje tego organu w znacznym stopniu można kształtować w akcie założycielskim, przez co organ ten, w zależności od przypisanych mu właściwości może pełnić różną rolę w zarówno w samej spółce, jak również w ogóle struktury jednostki samorządu terytorialnego, w zakresie wykonywanych przez nią zadań.

W artykule przybliżone zostaną podstawowe aspekty konstrukcyjne organu nadzorczego w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością, w której partycypuje jednostka samorządu terytorialnego, a także zostaną określone jego ustawowe kompetencje. Zasadniczym celem pracy jest wykazanie roli i znaczenia tego organu w strukturze samorządowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, jako osoby prawnej realizującej zadania publiczne.

¹ Zwane dalej również spółką z o.o.

KONSTRUKCJA SAMORZĄDOWEJ SPÓŁKI Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ

Konstrukcję spółek komunalnych należy rozważać mając na uwadze ich zasadniczą podstawę prawną znajdującą się w ustawie z dnia 15 września 2000 r. kodeks spółek handlowych¹ oraz przepisy szczególne ustawy z dnia 20 grudnia 1996 r. o gospodarce komunalnej².

Art. 9 ust. 1 ustawy o gospodarce komunalnej wskazuje na dwa sposoby uczestniczenia jednostki samorządu terytorialnego w spółce prawa handlowego. Pierwszym sposobem jest przystąpienie do niej, natomiast drugim zawiązanie jej [Zołotar 2014, 39]. Spółkę z o.o. może założyć każda jednostka samorządu terytorialnego niezależnie od szczebla [Gonet 2007, 61]. Samorządy w celu realizacji zadań własnych mogą tworzyć spółki jednoosobowe lub o kapitale mieszanym, z udziałem zarówno podmiotów z sektora publicznego, w tym Skarbu Państwa, jak również sektora prywatnego, w tym podmiotów zagranicznych [Zieliński 2014, 373].

Zasady powoływania, funkcjonowania oraz przystępowania do spółki z o.o. przez samorządy nie różnią się zasadniczo od tych obowiązujących względem podmiotów prywatnych. Można jednak wskazać kilka zasadniczych różnic, stanowiących o szczególnej roli tego podmiotu, jako osoby prawnej realizującej zadania publiczne. Jako pierwszą z takich różnic można wyróżnić cel powołania lub przystąpienia do takiej spółki. Według K. Kopaczyńskiej-Pieczniak istotą każdej spółki handlowej jest współdziałanie wspólników na rzecz osiągnięcia wspólnego celu, na zasadach określonych w akcie założycielskim [Kopaczyńska- Pieczniak 2010, 36]. Cele, dla których powstała spółka z o.o., zgodnie z kodeksem spółek handlowych nie są ograniczone poprzez wskazanie ich rodzaju, jedyne ich granice wynikają z przepisów prawa. W przypadku spółek, w których partycypują jednostki samorządu terytorialnego takim celem, co do zasady, jest realizacja zadań o charakterze użyteczności publicznej [Zieliński 2014, 373]. Kolejną istotną różnicą jest procedura powołania spółki. W przypadku podmiotów prywatnych pierwszą normatywną czynnością konieczną do zawiązania bytu prawnego było podpisanie aktu założycielskiego- umowy, natomiast w przypadku podmiotów komunalnych jest to odpowiednia uchwa-

¹ Dz. U. 2000 nr 94 poz. 1037, z późn. zm., zwane dalej również KSH.

² Dz. U. 1996 nr 9 poz. 43, z późn zm.

ła organu stanowiącego danej jednostki samorządu terytorialnego. Istotne jest również to, że na zgromadzeniu wspólników jednostkę samorządu terytorialnego, jako udziałowca reprezentuje jej organ wykonawczy. W przypadku gminy jest to odpowiednio wójt, burmistrz lub prezydent miasta, w przypadku powiatu, albo dwóch członków zarządu, albo członek zarządu wraz z odpowiednio upoważnionym pracownikiem, natomiast w przypadku województwa albo marszałek wraz z jednym z członków zarządu, albo jeden z nich, jeżeli umowa spółki tak stanowi [Gonet 2007, 62]. Kolejną istotną kwestią, ważną z punktu widzenia niniejszej pracy jest obowiązek ustanowienia zinstytucjonalizowanego nadzoru w postaci rady nadzorczej, a także obligatoryjność powoływania członków organu zarządzającego przez organ nadzorczy. Odstępstwo to skutkuje tym, iż mimo możliwości kontroli sprawowanej przez jednostkę samorządu terytorialnego jako udziałowca, to właśnie rada nadzorcza staje się podstawowym organem wewnętrznym nadzorującym i kontrolującym bieżącą działalność przedsiębiorstwa.

CHARAKTERYSTYKA ORGANÓW W SAMORZĄDOWEJ SPÓŁCE Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ

Zgodnie z przepisami art. 38 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks Cywilny¹ spółka z o.o. jako osoba prawna jest zobowiązana do działania przez swoje organy w sposób przewidziany w ustawie oraz opartym na niej statucie.

Organem reprezentującym i prowadzącym sprawy spółki jest jej zarząd. Jest to podstawowy organ urzeczywistniający zdolność spółki do czynności prawnych [Kopaczyńska- Piecziak 2010, 389]. Zarząd może być jedno- lub wieloosobowy. Zarząd wieloosobowy obraduje kolegialnie pod przewodnictwem prezesa, a jego uchwały zapadają bezwzględną większością głosów. Czas trwania kadencji zarządu zależy od postanowień zawartych w akcie erekcyjnym. Jeżeli umowa nie stanowi inaczej, mandat członka tego organu wygasa z dniem odbycia zgromadzenia wspólników, na którym zatwierdzono sprawozdanie finansowe za ostatni pełny rok obrotowy. W praktyce jednak stosuje się rozwiązanie, polegające na przesunięciu daty wygaśnięcia mandatu o kilka dni, co pozwala na przekazanie dokumentów nowym członkom zarządu oraz dokonanie niezbędnych rozliczeń

¹ Dz. U. 1964 nr 16 poz. 93, z późn. zm.

[Spółki jednostek ... 94]. Jak wspomniano wcześniej, członków organu zarządzającego w spółkach z udziałem jednostek samorządu terytorialnego powołuje i odwołuje rada nadzorcza. Jest to istotnym odstępstwem od regulacji przewidzianych dla spółek prywatnych, gdzie kompetencja do kształtowania składu osobowego organu zarządzającego przysługiwała, z mocy prawa walnemu zgromadzeniu, lecz można ją było przyznać innemu organowi (radzie nadzorczej, komisji rewizyjnej lub imiennie jednemu z udziałowców).

Rola zarządu sprowadza się do dwóch rodzaju czynności, reprezentacji spółki oraz prowadzeniu jej bieżących spraw. Za prowadzenie spraw bieżących uznaje się wszystkie czynności niepolegające na składaniu oświadczeń woli ze skutkiem prawnym wobec osób trzecich [Szczepaniak 2002, 165]. Za reprezentację spółki uznaje się wszystkie pozostałe czynności. Z uwagi na to, iż zarząd jest organem wykonawczym spółki, w przypadku jej niewypłacalności, gdy wniosek o upadłość został złożony za późno, członkowie tego organu ponoszą subsydiarną odpowiedzialność za zobowiązania spółki.

W spółce z o.o., z uwagi na jej kapitałowo-korporacyjny charakter, szerokie kompetencje przysługują zgromadzeniu wspólników. Wyraża się to przede wszystkim w możliwości sprawowania kontroli przez każdego ze wspólników nad działalnością spółki. Zgromadzenie wspólników w literaturze bywa rozpatrywane w dwóch aspektach. Z jednej strony jest to organ obligatoryjny, tworzony przez wszystkich wspólników, natomiast z drugiej strony jest to zasadniczy sposób podejmowania uchwał przez właścicieli spółki [Szczepaniak 2002, 202]. Funkcjonowanie tego organu może się różnić w przypadku spółek komunalnych od trybu pracy w pozostałych spółkach. W szczególności dotyczy to spółek, w których jednostka samorządu terytorialnego jest jedynym udziałowcem. Wtedy funkcję zgromadzenia wspólników pełni zarząd danej jednostki [Gonet 2007, 69]. W zakres kompetencji tego organu zalicza się wydawanie oświadczeń woli w formie uchwał, w najistotniejszych dla spółki sprawach, a także powoływanie rady nadzorczej. Istotnym jest również to, iż w przeciwieństwie do spółki akcyjnej zgromadzenie wspólników jest ważne, bez względu na liczbę reprezentowanych na posiedzeniu udziałów, chyba że umowa stanowi inaczej.

Organem spółki, który jest zasadniczym przedmiotem zainteresowania niniejszej pracy jest rada nadzorcza. Jest to organ obligatoryjny, co oznacza możliwość umownego wyłączenia indywidualnie sprawowanej kontroli wspólników

[Gonet, 66]. Jednakże, jeżeli nie dojdzie do takiego wyłączenia, wspólnicy mogą posiadać wgląd w księgi i dokumenty spółki, osobiście lub za pośrednictwem upoważnionej osoby. Rada nadzorcza jest organem kolegialnym liczącym co najmniej trzy osoby. Kadencja tego organu nie została jasno sprecyzowana w przepisach, jednak w przypadku spółek, w których jednostka samorządu terytorialnego posiada większość udziałów, trwa ona trzy lata. Większościowy pakiet jednostek udziałowych daje możliwość bezpośredniego kształtowania składu osobowego organu nadzorczego [Gonet, 67]. W przypadku spółek, w których udział jednostki samorządu terytorialnego jest mniejszościowy kadencja rady trwa rok, chyba że w umowie przewidziano inny okres. Rada nadzorcza w komunalnej spółce z o.o. powoływana jest uchwałą zgromadzenia wspólników. W przypadku spółek jednoosobowych kompetencje do powoływania tego organu ma organ wykonawczy danej jednostki samorządu terytorialnego [Spółki jednostek ..., 96]. W skład rady nadzorczej mogą zostać powołane wyłącznie osoby, które spełniają określone wymagania. Podstawowym warunkiem jest posiadanie pełnej czynności do zdolności prawnych oraz niepodleganie ograniczeniom i zakazom przewidzianym w przepisach szczególnych [Hoffa <http://prawodlasamorządu.pl>]. Ponadto osoby reprezentujące jednostkę samorządu terytorialnego w radzie nadzorczej muszą złożyć odpowiedni egzamin przewidziany w przepisach ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 roku o komercjalizacji i prywatyzacji¹. W ustawie tej delegowano Radzie Ministrów określenie warunków, jakie powinni spełniać kandydaci na stanowisko członka rady nadzorczej. Na podstawie delegacji wydano Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 września 2004 roku w sprawie szkoleń i egzaminów dla kandydatów na członków rad nadzorczych spółek, w których Skarb Państwa jest jedynym akcjonariuszem². Zgodnie z postanowieniami tego aktu kandydat na członka rady nadzorczej musi się legitymować dyplomem studiów wyższych.

Zgodnie z art. 222 § 1 KSH rada nadzorcza, jako organ kolegialny podejmuje uchwały na posiedzeniach, jeżeli obecna jest na nich co najmniej połowa członków organu, a wszyscy jego członkowie zostali zaproszeni. Zgodnie z § 2 tego artykułu, w umowie spółki można przewidzieć bardziej rygorystyczne wymagania co do quorum tego organu. Rada nadzorcza obraduje pod przewodnictwem

¹ Dz. U. 1996 nr 118 poz. 561, z późn. zm.

² Dz. U. 2004 nr 198 poz. 2038.

przewodniczącego, którego głos, w przypadku równości, jest rozstrzygający. Co do zasady, członek rady nadzorczej głosuje osobiście. Kodeks spółek handlowych dopuszcza jednak pewne wyjątki w tej kwestii, z zastrzeżeniem by były one określone w akcie założycielskim oraz mieściły się w ramach wyznaczonych przez ustawę. Zgodnie z tym w umowie można przewidzieć, że członkowie rady nadzorczej biorą udział w głosowaniu na piśmie, oddając swój głos za pośrednictwem innego członka rady nadzorczej [Por. KSH]. Sytuacja ta jest dopuszczalna jednak wyłącznie w sytuacji, gdy osoba głosująca, pomimo swojej nieobecności na posiedzeniu, posiada wiedzę o jego porządku i o przedmiocie głosowania.

KOMPETENCJE RADY NADZORCZEJ W SAMORZĄDOWEJ SPÓŁCE Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ

Zakres kompetencji rady nadzorczej wyznacza art. 219 KSH. W § 1 tego artykułu zawarty jest przepis stanowiący o tym, że rada nadzorcza sprawuje stały nadzór nad działalnością spółki we wszystkich jej dziedzinach. Przez stały nadzór należy rozumieć zachowanie ciągłości kontroli i nadzoru nad działalnością organizacji, zarówno pod względem finansowym jak i merytorycznym [Czerniakowski 2001, 280]. Tak więc nie jest wystarczające sprawowanie tych czynności *ad hoc* tylko poprzez udział w posiedzeniach organu [Rodzyńkiewicz 2005, 372]. W § 2 analizowanego artykułu wyznaczone zostały granice dopuszczalnego wpływu rady nadzorczej na zarząd spółki. Z przepisu tego wynika, iż odnośnie spółki z o.o. nie jest możliwe utworzenie jednego, unitarnego organu na wzór rady dyrektorów w spółce europejskiej. Organy zarządu i nadzoru powinny być odrębne, ponieważ tylko to może zapewnić należyty i obiektywny nadzór nad przedmiotem działalności spółki.

W art. 219§ 3 określono minimalny zakres uprawnień rady nadzorczej, który nie może być zawężony. Do takich uprawnień należy ocena sprawozdań w zakresie ich zgodności z księgami, dokumentami i stanem faktycznym, a także wniosków zarządu dotyczących podziału zysku albo pokrycia straty. Ponadto organ ten jest zobligowany do corocznego składania pisemnego sprawozdania z wyników przeprowadzonej oceny. Rada nadzorcza może również badać wszystkie dokumenty spółki, a także żądać od członków zarządu i poszczególnych pracowników sprawozdań i wyjaśnień oraz dokonywać rewizji majątku spółki. M. Rodzyńkiewicz zauważa, że rada nadzorcza nie może żądać wyjaśnień od osób zatrudnionych w spółce na podstawie innego stosunku prawnego niż stosunek pracy. Wyłącza to możliwość kontrolowania wielu

newralgicznych obszarów, takich jak księgowość, obsługa prawna czy informatyczna [Rodzyńkiewicz 2005, 372-373].

W akcie założycielskim spółki można rozszerzyć kompetencje rady nadzorczej, w szczególności:

- postanowić, że zarząd jest zobligowany do zaczerpnienia opinii rady w określonych w umowie kwestiach;
- postanowić, że zarząd jest zobowiązany do uzyskania zgody na dokonanie określonych w umowie czynności;
- nadać radzie nadzorczej prawo do zawieszania członków organu zarządzającego w nadzwyczajnych przypadkach [Spółki jednostek ..., 98].

Rozszerzenie kompetencji rady nadzorczej nie może prowadzić do zatarcia granic między poszczególnymi organami spółki. Postanowienia, zgodnie z którymi rada nadzorcza miałaby realnie prowadzić sprawy spółki, są sprzeczne z istotą prawną spółki kapitałowej i z mocy prawa nieważne [Rodzyńkiewicz 2005, 373]. Zawarte w akcie założycielskim spółki postanowienia dotyczące rozszerzenia uprawnień organu nadzorczego powinny szczegółowo określać sytuację i zakres rozszerzenia danej kompetencji. Przykładowo, w przypadku wymogu wyrażenia zgody na podjęcie określonej czynności, powszechnie stosuje się oznaczenie co do kwoty pieniężnej. Warto w tej kwestii nadmienić również, że w przypadku, gdy rada nie wyrazi zgody na podjęcie określonych czynności, zarząd może zwrócić się do zgromadzenia wspólników. Świadczy to o podstawowym charakterze organu wspólników w strukturze spółki.

ROLA RADY NADZORCZEJ W SAMORZĄDOWEJ SPÓŁCE Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ

Rola rady nadzorczej w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością, co do zasady, skupia się wokół funkcji nadzorczych, jednakże w spółkach komunalnych, z uwagi na kompetencje powoływania członków zarządu można wyróżnić funkcję stanowiącą. Rozstrzygnięcia te są wyrazem obowiązującej w Polsce dualistycznej zasady funkcjonowania spółki polegającej na rozdzieleniu zarządzania od nadzoru w spółkach kapitałowych [Niedzielska 2005, 171].

Funkcja nadzorcza tego organu wyrażona jest przede wszystkim w art. 219 KSH. Przepis ten, nawet rozpatrywany łącznie z innymi przepisami Kodeksu spółek handlowych i przepisami ustawy o gospodarce komunalnej regulującymi ten obszar, nie oddaje ogromu kryjącej się za tym treści [Zieliński (a) 2014, 170]. Niezależna od organu zarządzającego, rada nadzorcza jest niezwykle istotnym elementem w spółce mającej charakter korporacyjny, która realizuje zadania publiczne. Przepisy prawa, w przeciwieństwie do spółki akcyjnej przewidują indywidualną kontrolę wspólników nad przedmiotem działalności spółki, jednakże z uwagi na specyfikę wykonywanych zadań, niezbędne wydaje się powołanie specjalistycznego organu, który jest w stanie na bieżąco nadzorować i kontrolować wszystkie procesy w niej zachodzące.

Kolejną funkcją jest funkcja stanowiąca. Ma ona odniesienie do wszystkich rad nadzorczych w spółkach, w których partycypuje jednostka samorządu terytorialnego, a także niektórych spółek prywatnych, w których w umowie przewidziano odpowiednie regulacje. Funkcja ta sprowadza się do możliwości kształtowania składu osobowego innych organów, mianowicie zarządu. Ma ona zapewnić stałe i nieprzerwane wykonywanie czynności przez zarząd, a także uniemożliwić działania, które mogłyby przynieść szkodę spółce, poprzez zastosowanie instytucji zawieszenia [Zieliński (a) 2014, 169].

PODSUMOWANIE

Nie ulega wątpliwości, że rada nadzorcza jest niezwykle ważnym organem, który ma czuwać nad działalnością spółki. Niezwykle istotną rolę organ ten odgrywa w przypadku spółek, w których partycypuje jednostka samorządu terytorialnego. Wykorzystanie środków publicznych w takiej działalności powinno podlegać szczególnie zaostrzonej kontroli i nadzorowi. Co prawda, nadzór nad spółką sprawują również wspólnicy, a jej sprawozdania bada biegły rewident, jednakże wszystkie nieprawidłowości powinny zostać wykryte już na etapie rady nadzorczej, która stanowi pierwszy instytucjonalny stopień nadzoru i kontroli. Najważniejszą rolę jakie pełni rada nadzorcza w samorządowej spółce z ograniczoną odpowiedzialnością to:

- stały nadzór nad działalnością spółki we wszystkich jej dziedzinach, co pozwala na wykrycie nieprawidłowości i nadużyć ze strony zarządu na możliwie jak najwcześniejszym etapie oraz przeciwdziałanie im w przyszłości;

- kontrola nad działaniami podejmowanymi przez zarząd, która ma jednocześnie stymulować organ wykonawczy do należytego wykonywania swoich obowiązków;
- możliwość kształtowania składu osobowego zarządu, co umożliwia większą niezależność od wspólników, a zarazem ochronę interesu publicznego.

Należyty nadzór i kontrola nad działalnością spółki komunalnej jest możliwy tylko wtedy, gdy sprawują go odpowiednio wykwalifikowane osoby. Ważnym wymiarem przydatności zasobu ludzkiego tego organu jest jego adekwatność do potrzeb spółki oraz przedmiotu jej działalności [Kołodkiewicz 2013, 63]. Taką adekwatność w znacznym stopniu zapewniają egzaminy składane przez kandydatów na członków rady z ramienia jednostek samorządu terytorialnego. Jednakże, pomimo formalnego wymogu egzaminu, nie sposób uniknąć znacznego upolitycznienia składu tego organu, a w efekcie całej spółki.

SPIS LITERATURY

- Czerniakowski R., *Kodeks spółek handlowych- przepisy o spółce akcyjnej*, Dom Wydawniczy ABC, Warszawa 2001.
- Gonet W., *Spółki Komunalne*, LexisNexis, Warszawa 2007.
- Hofa, *Kto może zostać członkiem rady nadzorczej spółki komunalnej* [w] <http://prawodlasamorządu.pl/2014.11.13-kto-moze-zostac-czlonkiem-rady-nadzorczej-spolki-komunalnej.html> [30.07.2015].
- Jacyszyn J., Skory M. (red.), *Prawo spółek- wybrane zagadnienia*, Park, Bielsko-Biała 2001.
- Kołodkiewicz I., *Rady nadzorcze- dobre praktyki ładu korporacyjnego. Doświadczenia polskie i zagraniczne*, Poltext, Warszawa 2013.
- Kopaczyńska- Piecziak K., *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością*, red A. Kidyba, Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2010.
- Niedzielska K., *Europejska Spółka Akcyjna*, C.H.Beck, Warszawa 2005.
- Rodzynkiewicz M., *Kodeks Spółek Handlowych- komentarz*, LexisNexis, Warszawa 2005.
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 września 2004 roku w sprawie szkoleń i egzaminów dla kandydatów na członków rad nadzorczych spółek, w których Skarb Państwa jest jedynym akcjonariuszem (Dz. U. 2004 nr 198 poz. 2038).

- Szczepaniak R.(red.), *Nowe Prawo Spółek z komentarzem*, Magnum, Gorzów Wielkopolski 2001.
- Szczepaniak R., Rudnicki M., Knaflewski M., *Polskie prawo spółek*, Prawo i Praktyka Gospodarcza, Warszawa 2002.
- Ustawa z dnia 15 września 2000 r. Kodeks Spółek Handlowych (Dz. U. 2000 nr 94 poz. 1037, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 20 grudnia 1996 r. o gospodarce komunalnej (Dz. U. 1996 nr 9 poz. 43, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji (Dz. U. 1996 nr 118 poz. 561, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks Cywilny (Dz. U. 1964 nr 16 poz. 93, z późn. zm.).
- Zieliński P. (a), *Rola i kompetencje rady nadzorczej w spółce akcyjnej* [w:] Zeszyty Naukowe Instytutu Ekonomiczno-Społecznego w Kamieńcu Wrocławskim, red. M. Kruszyński, Kamieniec Wrocławski 2014.
- Zieliński P., *Organizacja spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w gospodarce komunalnej* [w:] *Współczesne uwarunkowania społeczno-gospodarcze w Polsce i na świecie*, red. J. Rogalska, Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach, Kielce 2014.
- Żółotar A. (red.), *Spółki jednostek samorządu terytorialnego*, C.H.Beck, Warszawa 2014.